UTILIZĂRI RECENTE ALE TERMENULUI DE RUDENIE *MAMĂ* ÎN ROMÂNA VORBITĂ – GRAMATICALIZARE SAU PRAGMATICALIZARE?

RECENT USES OF THE KINSHIP TERM *MOTHER* IN SPOKEN ROMANIAN – GRAMMATICALIZATION OR PRAGMATICALIZATION?

(Abstract)

The present study investigates the recent uses of the Romanian kinship term *mamă* (*mother*), taking into consideration the modern theories of *grammaticalization* and *pragmaticalization*. We identified 91 occurrences of this kinship term in spoken Romanian of the internauts, such as comments or posts on forums, personal blogs or sites. We wrote down its specificity, and we focused on discussing the connotations of three Romanian structures in the largest context of the *bleaching* phenomenon: *mamă, mamă (ce)!*, *(v)ai, de mamă, mamă!*, *de mamă, mamă!*

Keywords: grammaticalization, pragmaticalization, semantic maps, kinship terms.

1. Introducere

Lucrarea își propune să investigheze uzul actual al termenului de rudenie *mamă* din perspectiva teoriilor *gramaticalizării* („transformarea elementelor lexicale în categorii funcționale") și *pragmaticalizării* („constituirea mărcilor pragmatice") (Zafiu 2008: 187), în contextul mai larg al abordărilor și interpretărilor din ultimele două decenii (Traugott 1995; Brinton 1996; Klausenburger 2000; Wischer, Diewald 2002; Bisang, Himmelmann, Wjemer 2004; Hopper, Traugott 2008; Stathi, Gehweiler, König 2010; Hancil, König, 2014).

Stadiul actual al cercetării este reprezentat de articolul Margaretei Manu Magda (2009: 230–237), *Un alocutiv pragmaticalizat în limba română: „Mamă!"*. Analizând unele contexte de limbă vorbită, autoarea investighează comportamentul exclamației nominale *„Mamă!"* și ia în discuție *funcțiile comunicative* (dramatizarea, focalizarea, gradarea) ale acesteia (Manu Magda 2009: 233–234, 236). Totodată, evidențiază: 1) unele fenomene de

BDD-V4293 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:27 UTC)

spargere a vechilor tipare de comunicare și de instaurare a unor noi convenții comunicative, 2) *schimbarea de registru în utilizarea indicilor alocutivi* și 3) *tendința de pragmaticalizare* a structurilor analizate, devenind *mărci comunicative* (de *intensificare, focalizare, gradare*) (Manu Magda 2009: 235–236). Pe lângă acestea, autoareapunctează în *Concluzii* unele (posibile) recomandări privind cercetările viitoare asupra pragmaticalizării sau gramaticalizării termenului de rudenie *mamă*, considerând că este necesară „(...) stabilirea/revizuirea unor elemente în ansamblul sistemului lingvistic românesc actual (*identificarea direcției de reorganizare a sistemului*)" (Manu Magda 2009: 236). În acest sens, pornind de la ultima considerație a Margaretei Manu Magda, ne propunem: 1) să discutăm comportamentul actual termenului de rudenie *mamă* ţinând cont atât de particularităţile de uz din limba română ale acestuia, condiţionate socio-cultural, cât şi de unele trăsături tipologice ale limbii române în context romanic, 2) să evidenţiem conotaţiile acestui nume de rudenie utilizând metoda *hărţilor semantice* (Heiko, Van der Auwera 2011) și, totodată, 3) să ilustrăm unele funcţii stilistice în contextele identificate . De asemenea, ne punem problema dacă în contextele de care ne ocupăm nu avem de-a face cu elipsa unei propoziții consecutive: *[încât îmi / de-mi/ că-mi vine să zic/ rostesc/ exclam] de mamă, mamă!* În acest scop, materialul care face obiectul analizei noastre este reprezentat de unele contexte de limbă vorbită preluate de pe Internet comentarii de pe diverse forum-uri, postări de pe blog-uri personale sau site-uri[1] de ştiri. Am identificat 91 de ocurenţe ale termenului de rudenie *mamă*, acesta fiind folosit de utilizatorii de Internet în sintagme invariabile, precum *mamă, mamă (ce)!* (18 contexte), *(v)ai, de mamă, mamă!* (1 context: *Ai de* ***mama***[2] ***mama****!!! Iar o sa-mi uimesc musafirii cu minunatiile tale* (adihadean.ro/), *de mamă, mamă!* (72 de contexte).

2. Specificul termenului de rudenie *mamă* în limba română

Înainte de a opera analiza propriu-zisă a contextelor de limbă vorbită pe care le avem în vedere, vom menţiona câteva particularităţi ale uzului acestui nume de rudenie în limba română de care vom ţine seamă, pe de o parte, în comentarea structurilor identificate pe Internet şi, pe de altă parte, în demersul de elaborare a unei hărţi semantice a termenului de rudenie *mamă*, reluând unele aspecte discutate în două cercetări anterioare (Focşineanu 2015a, Focșineanu 2015b). Făcând parte din fondul lexical moştenit din limba latină (< lat. 'mamma'; DLR, s.v. 'mamă'), termenul de rudenie *mamă* este întrebuinţat în limba română pentru a desemna o /relație de rudenie/ + /naturală/ + /directă/ + /ascendentă/. Așa cum am arătat și într-un articol mai vechi, termenul *mamă* este folosit pentru a desemna: (1) propria mamă (*Școlarul Ionescu: – Mie mi-a*

[1] Accesate în perioada octombrie – decembrie 2014.

[2] Am transcris contextele așa cum apar pe Internet (fără diacritice, cu emoticoane etc.) din dorința de autenticitate.

BDD-V4293 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:27 UTC)

făcu ***mama*** *haine nouă, dom'le* – MSA: 10) sau (2) pe cea a unui alt copil, cei doi fiind în relație de prietenie, colegialitate sau rudenie (*Ionescu: – Nu, dom'le, că spală la* ***mama*** *lui Popescu* – MSA: 11). De asemenea, termenul *mamă* este folosit de către adulți în desemnare în discuția cu copiii sau cu alți adulți, mama fiind invocată în calitatea sa de *reprezentant legal* sau *tutore* al copilului (*Profesorul (demn): [...] Spune-ne, s-audă și ilustra matroană, onorata ta* ***mamă****: nu-i așa că pământul se-nvârke în jurul soarelui trei ani câke 365 ghe zile și mai apoi în al patrulea în 366 ghe zile*?; MSA: 19). Pe lângă adresarea directă a copilului către mamă, existentă în fiecare limbă, limba română distinge și *adresarea inversă* – către copil, numită de Lorenzo Renzi (1968: 68–69) *adresare inversă metaforică* și tratată în literatura de specialitate drept particularitate tipologică a limbii române în context romanic.

Principala conotație a termenului de rudenie *mamă*, anume 'origine', 'sursă', 'matrice', este ilustrată în planul expresiei lingvistice de o serie relativ numeroasă de frazeologisme, organizate pe diferite tipare din punct de vedere formal: *mamă* + substantiv în genitiv (*mama succesului* 'activitatea', *mama înțelepciunii* 'prevederea', *mama-pădurii* 'boală a copiilor mici, caracterizată prin insomnie și plânsete; (regional) caloian; (popular) numele unor plante medicinale', *mama-codrului* 'numele unui descântec pentru copiii mici care plâng', *mama-pădurii* 'numele mai multor plante erbacee, folosite ca plante medicinale', *mama-săcării* 'secară cornută', *mama-cucului* 'codobatură', *mama albinelor* 'matcă' (DLR, s.v. *mamă*), *mama născocirilor* 'nevoia', *mama săracilor* 'munca' (Zanne 1895–1901, VII: 315)), *mamă* + substantive în nominativ (sau ale părți de vorbire) (*mama-ho* 'ființă imaginară cu care sunt amenințați copiii; gogoriță, caua', *mama-muşă* 'vrăjitoare', *mama-ghici* (sau *giciu*) 'rădăcina papurei', *mamă-maşteră* 'trei-frați-pătați', *mama-ploaie* 'pătlagină ' (DLR, s.v. *mamă*), substantiv în nominativ + *mamă* (*limba mamă* 'limba din care au evoluat alte limbi', 'limbă maternă', *soluție mamă* 'soluție lichidă rămasă în urma solidificării unui aliaj; soluție matcă', *șurub mamă* 'șurub care transformă mișcarea de rotație in mișcare de translație, sau invers' (DLR, s.v. *mamă*). Dat fiind caracterul de mare intimitate, ba chiar de dependență, al relației mamă–copil, sensul primar de 'origine' cunoaște, printr-o extindere semantică, și sensurile secundare de 'protecție', de 'guvernare' sau de '*îngrijire*'. Așadar, tiparul *X ca o* ***mamă*** *pentru Y* sugerează ocrotirea și grija maternă, în vreme ce expresiile comparative *bun ca sânul mamei* 'foarte bun', *a trăi ca în sânul mamei* 'a duce un trai fericit' (Scurtu 1966: 32) au rolul de a descrie calitatea superioară a unui obiect. Alături de acestea, termenul de rudenie *mamă* este formant al unor expresii cu sens superlativ, cum ar fi *de (ca de) mama focului* 'grozav, strașnic, extraordinar'; *la mama dracului/ săcretî* 'foarte departe'; *a cere cât pe mă-sa* 'a cere mult, exagerat; *cum m-a* (*te-a*, *l-a*) *făcut mama* „după «gol», «naiv», «cinstit», «curat» etc. indică superlativul acestora"; *de când mama m-a* (sau *te-a*, *l-a* etc.) *făcut* 'de când sunt (sau ești, este etc. pe lume); de totdeauna; (în construcții negative) niciodată (până

BDD-V4293 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:27 UTC)

acum)'; *de* (sau *pe*) *când era mama fată (mare)* 'de foarte multă vreme, de când era bunica fată'; *mamă de bătaie* 'bătaie puternică' (DLR, s.v. *mamă*).

3. Uzul actual al termenului de rudenie *mamă*

În investigația noastră am remarcat că în unele contexte de limbă vorbită preluate de pe Internet: 1) numele de rudenie *mamă* se decolorează semantic (engl. 'bleaching', 'fading', 'weakening', 'desemanticization'; Brinton 1996: 54), 2) nu mai este folosit în desemnare și nici ca termen de adresare, 3) atât sensurile de bază de 'origine', 'sursă', 'matrice', cât și cele obținute prin extindere semantică, anume 'protecție', 'guvernare', 'îngrijire' sunt anulate, 4) vorbitorii contemporani folosesc acest termen de rudenie fie în exclamații pentru a exprima unele reacții de uimire sau de încântare (în 19 situații), fie în expresii superlative pentru a descrie obiecte sau acțiuni, a caracteriza persoane etc. (în 76 de situații). În plan semantic se remarcă *abstractizarea* termenului de rudenie *mamă*. Mai mult decât atât, structurile identificate sunt *invariabile*, indiferent de vecinătățile acestora. Selectarea sa din inventarul lexicului de rudenie și actualizarea sub forma acestor structuri se explică la nivel extralingvistic prin faptul că „cea dintâi relație de rudenie întrevăzută și conceptualizată de om a fost deci aceea dintre *mamă* și *copii*" (Constantinescu 2000: 56). Am remarcat că utilizatorii de Internet folosesc frecvent tiparul *mamă, mamă (ce)!* în diferite exclamații cu valoarea interjecțională pentru a exprima mirarea, încântarea sau bucuria, în vreme de tiparul *(v)ai de mamă, mamă!* este foarte rar folosit (exemplele 1–19) din *Anexe*). Ținând cont de rezultatele cercetării Margaretei Manu Magda (2009: 233–234), remarcăm că structurile identificate au funcțiile de *gradare* și de *intensificare* ale termenului de rudenie *mamă*, asemenea contexte putând ilustra pragmaticalizarea numelui de rudenie *mamă* în româna actuală. Cât despre structura *de mamă, mamă!*, am observat că aceasta este întrebuințată cu valoare superlativă în toate contextele identificate, având totodată numeroase funcții stilistice.

3.1. Descrierea/caracterizarea unor acțiuni

Utilizatorii actuali de Internet descriu rapiditatea, intensitatea sau chiar caracterul repetat al desfășurării unei acțiuni folosind structura *de mamă, mamă!*, apropiindu-se de comportamentul unui adjectiv, adverb, locuțiune adjectivală sau adverbială, fiind sinonimă cu 'foarte repede', 'foarte tare', 'foarte des', 'foarte trainic', 'foarte mult', 'foarte bine', 'foarte rapid', 'strașnic de...', 'grozav de...', 'nemaipomenit de...' etc.: ***Mama, mama,*** *ce bucata!*" (cancan.ro/), ***Mama, mama, ce divort!*** (happyhour.protv.ro/), ***mama, mama, ce*** *te pricepi la limba romana!!!!* (reginele.ro/).

3.2. Descrierea unor obiecte sau aprecierea calității (superioare) a acestora

Am identificat un număr considerabil de contexte în care utilizatorii de Internet folosesc termenul de rudenie *mamă* pentru a descrie calitatea superioară a unui obiect, actualizând astfel sensurile expresiilor comparative

BDD-V4293 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:27 UTC)

bun ca sânul mamei 'foarte bun', *a trăi ca în sânul mamei* 'a duce un trai fericit' (Scurtu 1966: 32). În *toate* situațiile identificate aceasta determină un substantiv, aşadar am putea considera că în aceste contexte structura *de mamă, mamă!* conservă funcția stilstică de descriere a expresiilor amintite: *au niste sandale si niste balerini de* ***mama-mama*** (zanaeficientei.wordpress.com/), *Chiar si cu 7.1 euro pe luna iti iei o optiune de* ***mama-mama*** (diseara.ro/), *Ori cum marii campioni nu si-au mai incalzit adaposturile si au facut performanta* ***de mama mama*** (porumbei.ro/).

3.3. Exprimarea unor stări fiziologice, a unor nevoi fizice de bază

Uneori, utilizatorii de Internet augmentează unele stări fizice sau descriu hiperbolic unele nevoi fizice de bază, cum *ar fi nevoia de hrană* (foamea). Probabil că satisfacerea acestora este asociată cu sensul de 'protecție', 'îngrijire', 'ocrotire', subsumat sensului de bază de 'origine', ceea ce ar explica folosirea structurii *de mamă, mamă!* în contextele identificate, cum ar fi *fetelor..., am mancat aseara si astazi icre (proaspete) cu o pofta d****e mama-mama****!!* (sarcinapesaptamani.ro/), *ne napadeste foamea...****de mama-mama****!* (infopescar.tv/forum/).

3.4. Descrierea unor afecțiuni, a unor probleme de sănătate

Starea de sănătate optimă este adesea asociată cu confortul, protecția, ocrotirea, iar acestea, la rândul lor, cu îngrijirea maternă, ceea ce ar putea explica selectarea spontană în astfel de momente a structurii *de mamă, mamă!* de către unii utilizatori de Internet pentru a descrie un disconfort fizic, o problemă de sănătate, o boală sau o afecțiune. În investigația noastră am identificat un număr considerabil de contexte în care această structură are funcția de a descrie asemenea afecțiuni, dacă nu chiar de a le augmenta, dată fiind și starea emoțională a bolnavului în astfel de momente: *Cred ca am racit, ca stranut* ***de mama, mama****... azi m a prins ploaia...* (mamicamea.ro/forum/), *nasu tot infundat si o durere in gat* ***de mama-mama*** (zjustwords.blogspot.ro/), *Norocul meu ca am facut-o, e adevarat ca ustura* ***de mama-mama*** (contraboli.ro/).

3.5. Descrierea/ exprimarea unor emoții, sentimente sau dorințe

Am constatat că la fel se întâmplă și în cazul exprimării sau descrierii emoțiilor sau a dorințelor. O posibilă explicație/motivație a acestei funcții ar fi aceea că în prezența *mamei* copilul trăiește primele emoții, acestea fiind puternic întipărite în inconștient și reactualizate în momente importante din viață: *am niste emotiii* ***de mama mama*** (comunitate.desprecopii.com/forums/), *si am o pofta de mancare si o stare de nervi….****de mama mama****…..si nu vreau sa ma ingras…..AJUTOR…..pwp* (stopfumat.eu/forum/), *am tras niste spaime* ***de mama mama*** *ce mai gaseam pe acolo* (holdem.ro/).

3.6. Caracterizarea alterității

Nicolae Constantinescu arată în lucrarea *Etnologia și folclorul relațiilor de rudenie* (2000: 56) că prima relație stabilită și conștientizată de copil este cea cu *mama*. Prin urmare, stabilirea contactelor cu *alteritatea apropiată* (familia extinsă, grupul de prieteni, colegii de școală) sau *depărtată* (membrii comunității, cetățenii unei țări etc.) se realizează prin raportare la ființa

BDD-V4293 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:27 UTC)

dătătoare de viață, fapt care justifică folosirea de către utilizatorii actuali de Internet a termenului de rudenie *mamă* pentru a-l caracteriza pe *Celălalt*: *Eu am avut-o pe prima care era si este o scorpie* ***de mama mama****, m-am maritat a dua oara si ce credeti*? (kudika.ro/comunitate/forum/), *era cinstit* ***de mama, mama*** (gandul.info/).

3.7. Caracterizarea timpului

În fine, ultima funcție stilistică identificată în contextele de care ne ocupăm este cea de descriere a timpului, de indicare momentului optim săvârșirii unei acțiuni în beneficiul individului, motivată cel mai probail de asocierea cu perioada copilăriei: un timp al siguranței, al liniștii, al protecției, al confortului fizic și spiritual, toate acestea datorându-se, înainte de toate, *îngrijirii materne*: *Simbata de exemplu, m-am trezit de dimineata, afara ningea si viscolea, era o vreme de dormit* ***de mama mama****, asa ca m-am bagat inapoi in culcus si am dormit pina la ora 11 cind a binevoit domnisorica mea sa se trezeasca* (noisidiabetul.ro/).

4. Harta semantică a termenului de rudenie *mamă*

Pornind de la conotațiile numelui de rudenie *mamă*, inventariate în capitolul 2. *Specificul termenului de rudenie* ***mamă*** *din limba română*, și de la funcțiile stilistice discutate în capitolul *3. Uzul actual al termenului de rudenie* ***mamă***, încercăm să alcătuim o *hartă semantică* (Haspelmath 2003; Heiko, Van der Auwera 2011) pentru a evidenția fenomenul de *bleaching* (*decolorare semantică*) (Swester 1988: 389–405) suferit de acest termen de rudenie în structurile identificate (Figura 1). Așa cum am arătat în capitolele sus-amintite, alături de sensurile de bază de 'origine','sursă','matrice' și de cele secundare de 'protecție', 'îngrijire', urmare a extinderii semantice a termenului de rudenie *mamă*, acesta este folosit în româna actuală cu numeroase funcții stilistice. Am observat că utilizatorii de Internet recurg la augmentare, hiperbolizare și superlativizare în structurile de care ne-am ocupat pentru 1) a descrie momentul optim al desfășurării unei acțiuni, calitatea sau trăinicia unor obiecte, durabilitatea unor acțiuni, intensitatea unor emoții, dorințe, stări sufletești, afecțiuni fizice, stări fiziologice sau nevoi fizice de bază și pentru 2) a caracteriza un individ exemplar, asociindu-l pe Celălalt cu exponentul alterității negative sau pozitive.

5. Concluzii

Obiectivele lucrării noastre au fost, pe de o parte, *teoretice* şi, pe de altă parte, *descriptive*. În acest sens, atingerea primelor dintre acestea a vizat utilizarea unor concepte fundamentale, cum ar fi gramaticalizare, pragmaticalizare, decolorare semantică, conotații, funcții stilistice, în vreme ce a doua categorie este reprezentată de aplicarea acestora în analiza comportamentului actual al termenului de rudenie *mamă* în unele contexte de limbă vorbită preluate de pe Internet.

BDD-V4293 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:27 UTC)

Deși am înregistrat un inventar considerabil de 91 de contexte în care structura *de mamă, mamă!* se caracterizează prin 1) invariabilitate și 2) abstratizarea termenului de rudenie *mamă*, apropiindu-se de comportamentul unui adjectiv sau adverb, de cel al unei locuțiuni adjectivale sau adverbiale, aceasta nu reprezintă gramaticalizarea numelui de rudenie *mamă* în româna actuală, fiind mai degrabă vorba despre elipsa unei propoziții consecutive: *[încât îmi vine să zic/rostesc/exclam] de mamă, mamă!*. Așadar, structura *de mamă, mamă!*, alături de structurile *mamă, mamă (ce)!*, *(v)ai de mamă, mamă!*, este ilustrativă pentru procesul de pragmaticalizare.

Selectarea termenului de rudenie *mamă*, și nu a altuia, cu astfel de funcții stilistice în contextele identificate confirmă, încă o dată, importanța jucată de acest membru al familiei în cadrul familiei nucleare și, mai mult decât atât, sentimentele, comportamentele sau atitudinile reținute de individ în subconștient/ imaginar, fapt care poate fi ilustrat grafic prin intermediul hărților semantice.

SURSE

Volume

MSA: Caragiale, I. L, 1937, *Momente, schițe, amintiri. Volumul II*, București, Cartea Românească, Colecția *Scriitori Români*.

Resurse electronice

adihadean.ro/, cancan.ro/, comunitate.desprecopii.com/forums/, contraboli.ro/, diseara.ro/, gandul.info/, happyhour.protv.ro/, holdem.ro/, infopescar.tv/forum/, kudika.ro/comunitate/forum/, mamicamea.ro/forum/, noisidiabetul.ro/, porumbei.ro/, reginele.ro/, sarcinapesaptamani.ro/, stopfumat.eu/forum/, zanaeficientei.wordpress.com/, zjustwords.blogspot.ro/.

BIBLIOGRAFIE

Dicționare

DLR: *Dicţionarul limbii române. Ediţie anastatică după Dicţionarul limbii române (DA) şi Dicţionarul limbii române (DLR).* Sub conducerea acad. Marius Sala, acad. Gheorghe Mihăilă şi dr. Monica Busuioc. Tomul X: M. Bucureşti, Editura Academiei Române, 2010.

Zanne, Iuliu A., 1895–1901, *Proverbele românilor din România, Basarabia, Bucovina, Ungaria, Istria și Macedonia: proverbe, dicetori, povățuiri, cuvinte adeverate, asemenări, idiotisme și cimilituri: cu un glosar româno-frances*, vol. VII, București, Imprimeria Statului.

BDD-V4293 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:27 UTC)

Articole, studii

Bisang, Walter, Nkolaus Himmelmann, Björn Wjemer (eds.), 2004, *What Makes Grammaticalization? A Look from Its Fringes and Its Components*, Berlin, Mouton de Gruyter.

Brinton, Laurel J., 1996, *Pragmatic Markers in English: Grammaticalization and Discourse Functions*, Berlin, Mouton de Gruyter.

Constantinescu, Nicolae, 2000, *Etnologia și folclorul relațiilor de rudenie*, București, Univers.

Focșineanu, Alina-Georgiana, 2015a, „Termenul de rudenie cu sensul <<mamă>> în limbile română și arabă. Analiză contrastivă", în Mesina, Laura (ed.), *Bucharest Student Letters Colloquia*. *Volumul I*, București, Editura Universității din București, p. 139–147.

Focșineanu, Alina–Georgiana, 2015b, *Exprimarea rudeniei în limbile română și arabă* (teză de disertație; coord. șt. Ioana–Valentina Murăruș, Ioana Feodorov), București, Facultatea de Litere.

Hancil, Sylvie, Ekkehard König (eds.), 2014, *Grammaticalization – Theory and Data*, Amsterdam, John Benjamins Publishing Company.

Haspelmath, Martin 2003, „The geometry of grammatical meaning: semantic maps and cross-linguistic comparison", in Tomasello, Michael (ed.), *The New Psychology of Language*, Vol. 2., New York, Lawrence Erlbaum Associates Publishers, p. 211–243.

Heiko, Narrog, Johan van der Auwera, 2011, „Grammaticalization and semantic maps", in Heiko Narrog, Bernd Heine (eds.), *The Oxford handbook of grammaticalization*, Oxford, Oxford University Press, p. 318–327.

Hopper, Paul J., Elizabeth Traugott, 2003, *Grammaticalization*, Cambridge, Cambridge University Press.

Klausenburger, Jürgen (ed.), 2000, *Grammaticalization: Studies in Latin and Romance Morphosyntax*, Amsterdam, John Benjamins Publishing Company.

Manu Magda, Margareta, 2009, „Un alocutiv pragmaticalizat în limba română: *Mamă!*", în *Limba Română*, Nr. 2, p. 230–237.

Renzi, Lorenzo, 1968, „Mamă, tată, nene ecc: il sistema delle allocuzioni inverse in romeno", în *Cultura neolatina*, vol. 28, fascicula 1, p. 89–99.

Scurtu, Vasile, 1966, *Termenii de înrudire în limba română*, Bucureşti, Editura Academiei.

Stathi, Katerina, Elke Gehweiler, Ekkehard König (eds.), 2010, *Grammaticalization: Current Views and Issues*, Amsterdam, John Benjamins Publishing Company.

Swetser, Eve E., 1988, „Grammaticalization and Semantic Bleaching", in Axmaker, Shelley , Helen Singmaster (eds.), *Proceedings of the Fourteenth Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society*, Berkeley, Berkeley Linguistics Society, p. 389–405.

Traugott, E. C., 1995, „The role of the development of discourse markers in a theory of grammaticalization", Paper presented at ICEHL XII, Manchester (http://www.stanford.edu/~traugott/papers/discourse.pdf.).

Wischer, Ilse, Gabriele Diewald (eds.), 2002, *New Reflections on Grammaticalization*, Amsterdam, John Benjamins Publishing Company.

BDD-V4293 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:27 UTC)

Zafiu, Rodica, 2008, „Gramaticalizare și pragmaticalizare”, în Pană Dindelegan, Gabriela (coord.), *Limba română. Dinamica limbii, dinamica interpretării*, București, Editura Universității din București, p. 187–194.

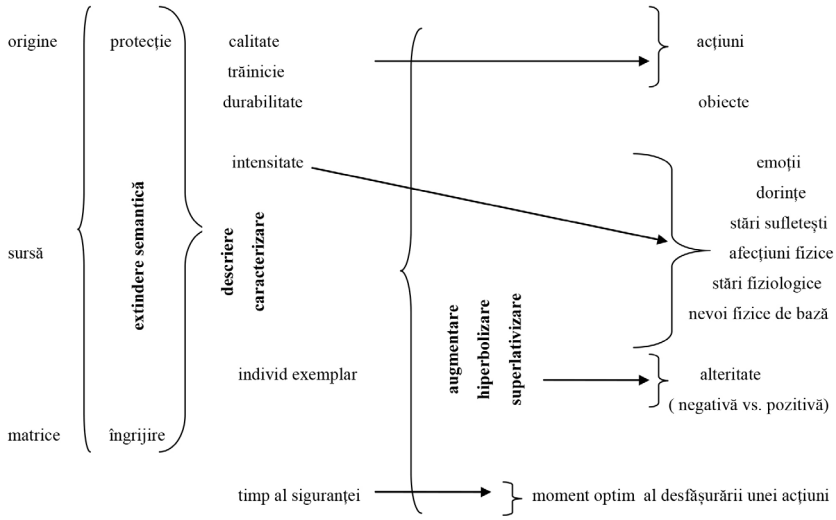

Figura 1: Harta semantică a termenului de rudenie *mamă*

Alina-Georgiana FOCŞINEANU
Universitatea din Bucureşti

BDD-V4293 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:27 UTC)